Tuvâlet ihtiyacını giderirken önünü veya arkasını kıbleye dönmenin hükmü nedir?

﴿ ما حكم استقبال القبلة أو استدبارها حال قضاء الحاجة؟ ﴾

[Türkçe — Turkish — تركي]

Muhammed b. Salih el-Useymîn

Terceme : Muhammed Şahin

Tetkik : Ali Rıza Şahin

2010 - 1431

islamhouse.com

﴿ ما حكم استقبال القبلة أو استدبارها حال قضاء الحاجة؟ ﴾

« باللغة التركية »

محمد بن صالح العثيمين

ترجمة: محمد مسلم شاهين

مراجعة: علي رضا شاهين

2010 - 1431

islamhouse.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Soru:

Tuvâlet ihtiyacını giderirken önünü veya arkasını kıbleye dönmenin hükmü nedir?

Cevap:

İlim ehli bu konuda farklı görüşler ileri sürmüşlerdir:

Bazı ilim ehli, binanın dışında (boş arazide) ihtiyaç giderirken kıbleye önünü ve arkasını dönmenin haram olduğu görüşündedirler.

Bu konuda Ebû Eyyûb'un -Allah ondan râzı olsun- şu hadisini delil göstermişlerdir:

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((لَا تَسْتَقْبِلُوا الْقِبْلَةَ بِغَائِطٍ أَوْ بَوْلٍ، وَلَكِنْ شَرِّقُوا أَوْ غَرِّبُوا.))

[رواه البخاري ومسلم]

"Büyük veya küçük abdest bozarken önünüzü veya arkanızı kıbleye dönmeyin.Fakat doğuya veya batıya[1] doğru dönün."[2]

Yine, Ebû Eyyûb -Allah ondan râzı olsun- şöyle demiştir:

((فَقَدِمْنَا الشَّامَ، فَوَجَدْنَا مَرَاحِيضَ قَدْ بُنِيَتْ نَحْوَ الْكَعْبَةِ، فَنَنْحَرِفُ عَنْهَا، وَنَسْتَغْفِرُ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ.)) [رواه البخاري]

"Biz, Şam'a geldiğimizde orada Kâbe'ye doğru yapılmış tuvâletler bulduk. Oralarda tuvâlet ihtiyacını giderirken başka tarafa yönelir ve Allah'tan bağışlanma dilerdik."[3]

Binâların içindeki duruma gelince, kıbleye önünü veya arkasını dönmek câizdir.

---

[1] Bu iki yön, Medine-i Münewere'de ikâmet edenlere göredir.

[2] Buhârî; 'Kitâbu'l- Vudu', 'Büyük veya küçük abdest giderirken kıbleye dönülmeyeceğine dâir bab', hadis no: 144. Müslim; Kitâbu't-Tahâret, "Büyük ve küçük abdestten sonra temizlenmeye dâir bab', hadis no: 59.

[3] Buhârî.

İbn-i'l-Arabî şöyle demiştir: "Allah'tan bağışlanma dilerdik" üç şekilde tefsir edilebilir:

Birincisi: Kıbleye yönelmekten dolayı Allah Teâlâ'dan bağışlanma dilerdik.

İkincisi: Günahlardan dolayı Allah Teâlâ'dan bağışlanma dilerdik.

Üçüncüsü: Tuvâletleri kıbleye doğruyu binâ edenler için Allah Teâlâ'dan bağışlanma dilerdik. (Çeviren)

Nitekim İbn-i Ömer'in -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet ettiği hadise göre o şöyle demiştir:

((رَقِيْتُ يَوْماً عَلَى بَيْتِ حَفْصَةَ ﵂، فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْضِي حَاجَتَهُ مُسْتَقْبِلَ الشَّامَ مُسْتَدْبِرَ الْكَعْبَةَ.)) [رواه البخاري]

"Ben birgün (kızkardeşim) Hafsa'nın evinin damına çıkmıştım. Orada Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Kâbe'ye arkasını dönüp Şam'a doğru tuvâlet ihtiyacını giderirken gördüm."[1]

Bazı âlimler şöyle demişlerdir:

İster binânın içinde olsun, isterse başka bir yerde olsun, hiçbir durumda önünü veya arkasını kıbleye dönmek câiz değildir.

Bu konuda da yukarıda geçen Ebû Eyyûb'un -Allah ondan râzı olsun- hadisini delil göstermişler ve İbn-i Ömer'in -Allah ondan ve babasından râzı olsun- hadisini şu şekilde yorumlamışlardır:

Birincisi: İbn-i Ömer'in -Allah ondan ve babasından râzı olsun- hadisi, olayın nehyinden önce meydana geldiğine yorumlanır.

İkincisi: Nehiy tercih edilir. Çünkü nehiy, câiz olan aslından başka bir hükme taşımaktadır. Asıldan başka bir hükme taşıyan daha evlâdır.

Üçüncüsü: Ebû Eyyûb'un -Allah ondan râzı olsun- hadisi sözdür, İbn-i Ömer'in -Allah ondan ve babasından râzı olsun- hadisi ise, fiildir.Fiilin söz ile çakışması mümkün değildir. Çünkü fiil, özel bir durum veya unutma veyahut da başka bir mazeret ihtimalindedir.

Bu konudaki benim tercih ettiğim görüş ise şudur:

Boş alanlarda tuvâlet ihtiyacı giderilirken önünü veya arkasını kıbleye dönmek haramdır. Binaların içerisinde ise önünü değil de arkasını dönmek câizdir. Çünkü önünü

---

[1] Buhârî; 'Kitâbu'l-Vudû', 'Bâbu Men Teberraze alâ Lebineteyn', hadis no: 145.

Bu konuda şu hadis de vardır:

Selmân el-Fârisî'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

((نَهَانَا رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ نَسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةَ لِغَائِطٍ أَوْ بَوْلٍ، أَوْ أَنْ نَسْتَنْجِيَ بِالْيَمِينِ، أَوْ أَنْ نَسْتَنْجِيَ بِأَقَلَّ مِنْ ثَلاَثَةِ أَحْجَارٍ، أَوْ أَنْ نَسْتَنْجِيَ بِرَجِيعٍ أَوْ بِعَظْمٍ.)) [رواه مسلم]

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-, büyük veya küçük abdesti bozarken kıbleye yönelmemizi, sağ elle tahâretlenmemizi, üç taştan daha az taşla tahâretlenmemizi,hayvan dışkısı veya kemikle tahâretlenmemizi bize yasakladı." (Müslim) (Çeviren)

dönme yasağı korunmuş olup onda özel bir durum yoktur. Arkasını dönme yasağı, fiil ile tahsis edilmiştir.

Aynı şekilde arkasını dönmek, önünü dönmekten daha ehvendir/hafiftir. Bunun içindir ki -doğrusunu Allah Teâlâ daha iyi bilir- belki de bu sebeple insanlar bina içerisinde bulundukları durumlarda bu konuda bir hafifletme gelmiştir. Ama yine de imkân bulunduğu zaman arkasını dönmemek daha faziletlidir.